

عنوان مقاله:

تحلیل مراتب نفس در قرآن کریم و روایات

محل انتشار:

دومین کنفرانس ملی پژوهش های نوین در مدیریت و حقوق (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسنده:

محمد فرج نیا - گروه علوم قرآن و حدیث، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

خلاصه مقاله:

واژه نفس از واژه های کلیدی در حوزه انسان شناسی است. این اصطلاح در متون دینی و نیز فلسفه و عرفان و اخلاق کاربردی نسبتاً وسیع دارد. در اصطلاح حکما جوهری است که ذاتا مستقل است و در فعل نیاز به ماده دارد و متعلق به اجساد و اجسام است و به بدن تعلق تبدیری دارد. اصطلاحاتی چون نفس عاقله، ناطقه، کلی، قدسی، فاکره، منطبه، نباتی، حیوانی، حسی، از اصطلاحات رایج در این حوزه است. علمای اخلاق نیز انسان را دارای نفوس مختلفی چون نفس اماره، بهیمی، شهوانی، لوامه، مطمئنه و ملهمه دانسته‌اند. همچنین در برخی از متون دینی و اخلاقی نوعی تقابل بین عقل و نفس دیده می‌شود. در این راستا اهداف این پژوهش، شناخت وجوه معانی نفس در قرآن، پی بردن به معانی مختلف نفس در روایات، دست یابی به اصطلاحات واژه نفس می‌باشد. کلمه نفوس جمع نفس به معنای کثرت بکار برده شده و از آن افراد انسان کثیر اراده میشود همانطور که کلمه انفس به اعتبار ادب عربی جمع قلت محسوب میگردد و در موارد مطلق اراده افراد بکار برده می‌شود. الف - بر خلاف آنچه برخی از لغویون و مفسران گفته اند، نفس و نفس دارای معنای مشترک نیستند. ب - نفس در اصل لغت به معنای ذات و حقیقت شیء است و در قرآن در مورد خدا و انسان به کار رفته است. ج - هرگاه کلمه نفس و مشتقات آن در مورد انسان به کار رفته است، ذات و حقیقت او مراد است که در زبان فارسی از آن به خود تعبیر می‌کنیم. این خود یا حقیقی است و یا مجازی؛ هرگاه تمام حقیقت انسان مراد باشد، کلمه نفس به نحو حقیقی به کار رفته است و هرگاه غیر از آن باشد به نحو مجازی به کار رفته است، به طور مثال گاهی عقل بر انسان غالب می‌شود، آنگاه عقل مظهر خودیت فرد می‌شود و گاهی شهوات و هواها بر انسان غالب می‌شود، در آن صورت گویی هوا و هوس جانشین نفس و خود انسان می‌شود! از این رو کلمه نفس به جای عقل یا هوس به کار می‌رود. در اصطلاح قرآن، بین روح و نفس تفاوت وجود دارد. روح موجودی مجرد و آسمانی است که خداوند به سبب آن، حیاتی دیگر در انسان پدید می‌آورد. نفس در اصطلاح قرآن به وجود تشخص یافته هر انسانی پس از تعلق روح به بدن اطلاق شده است که هنگام مرگ از بدن مادی مفارقت می‌کند.

کلمات کلیدی:

نفس، قرآن، وجوه و نظایر، لغت شناسی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/900772>

